

DETERMINING PARTICIPATION MOTIVATION OF YOUNG ATHLETES WITH REGARD TO GENDER AND SPORT TYPE

Atahan ALTINTAŞ*, Perican BAYAR KORUÇ**

*Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimleri Bölümü, Ankara

Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara / **TURKEY

E-mail: atahan1982@yahoo.com - pbayar@ankara.edu.tr

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to determine motives of young athletes with regard to gender and sport type.

Method: The sample of this study constituted 419 females ($M_{age}=12.23\pm 1.88$) and 477 males ($M_{age}=11.93\pm 1.99$) totally 896 athletes ($M_{age}=12.07\pm 1.94$) participants from variety of physical activity and sport settings. "Participation Motivation Questionnaire" (Gill et al., 1983) was administered to participants. Participants were classified into two groups with respect to type of sports (individual/team sport). An independent t-test was used to determined differences in motivation orientations with regard to gender and sport type.

Results: Results showed that there were no significant differences in participation motives of athletes with regard to gender ($p>.05$). T-test results also revealed that significant differences in team and friendship motives between participants with regard to sport type ($p< 0.05$).

Conclusion: In conclusion, the participants who participate in team sports have higher scores in team and friendship subscales. In other words, they want to be part of a team and make friends with team sports.

Keywords: Participation Motivation, Gender, Sport Type

1. Giriş

İnsanoğlu yaşamı boyunca hareket etmek, başka bir deyişle ise davranımda bulunmak ihtiyacı içerisinde olmuştur. Herhangi bir davranışın ortaya çıkmasında merkezi bir rol üstlenen güdü (motiv) kavramı, psikoloji alanında sıklıkla incelenen konular arasında yer almıştır. Başka bir deyişle, insan davranışı altında yatan nedenleri bulma, bir davranışın neden az ya da neden çok sergilendiğinin açıklanması isteği psikoloji literatüründe uzun yıllardır incelenmektedir. Genel anlamda davranışlar, belirli bir amaca yönelik sergilenmekte ve çeşitli ihtiyaçlar davranışı güdüleyerek ona bir yön vermektedir (Roberts, Treasure ve Conroy, 2007). Spor ortamında güdülenme (motivasyon), davranışı harekete geçiren ve yönlendiren bir istek veya arzu olarak tanımlanabilir. Roberts ve arkadaşları (2007) motivasyonel süreci, başarı davranışını yönlendirmek, düzenlemek ve ona güç vermek gibi psikolojik yapılarla açıklamışlardır. Hagger ve Chatzisaranti (2007) ise motivasyonu; baskın, yol gösterici ve kuvvetlendirici davranış süreci olarak tanımlamışlardır. Bununla birlikte insan yaşamında motivasyonu etkileyen pek çok faktörün varlığından da söz etmek mümkündür. Çünkü birey sadece organik varlığını değil, aynı zamanda sosyal varlığını da sürdürmek zorundadır.

Spor ortamında da spora katılımı, devamlılığı ve performansı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Spora yönelmede bireyler için oyun, sağlık, statü veya performans gibi kavramlar önemli olabilmektedir. Spora yönelme kadar sporda süreklilikte ve başarı grafiğinde de motivasyon önemli bir rol oynamaktadır (Tiryaki, 2000). Hızla gelişen ve büyük ilgi uyandıran bir alan olan spor psikolojisi literatüründeki konular, spor ortamındaki davranışları açıklamaya ve spor bilimlerine farklı yaklaşımlar getirmeye çalışmaktadır. Bireylerin doğuştan kişisel yeterlik ve hür irade (self determination) duygusuna gereksinim duyduklarını ileri süren ve motivasyon ile ilgili önemli kuramlardan bir tanesi olan “Bilişsel Değerlendirme Kuramı” (Cognitive Evaluation Theory) Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilmiştir. Bu kurama göre, her birey belirli nedenlerle sportif aktiviteye katılmakta ve devam ettirmektedir. Bu nedenler içsel yada dışsal olabilmektedir. Bir birey, bir başka birey ya da bir şey olmaksızın kendi hür iradesi ile aktiviteye katılıyor ve uyarıcı özelliği olan bir durumla karşılaşmaksızın mücadele ediyorsa o bireyin içsel olarak güdülendiği varsayılmaktadır (Deci ve Ryan, 1985). İçsel motivasyondan farklı olarak birey aktiviteye hür iradesi olmaksızın ödül gibi dışsal nedenlerden dolayı katılıyor, haz almaktan çok dışsal düzenlemeler onun davranışını yönlendiriyorsa, o zaman bireyin dışsal olarak güdülendiği söylenmektedir (Kazak, 2004). Katılım motivasyonunun ve o aktiviteyi devam ettirmenin önemli bir role sahip olduğu kuramlardan bir tanesi de Harter’ın (1978) “Yeterlik Motivasyon Kuramı”dır. Bu kuram çerçevesinde bireyin spora katılımında onu memnun eden üç faktör bulunmaktadır. Bunlar; yarışma, yeteneğini en iyi biçimde gösterme ve arkadaş, koç ve ailelerin etkisidir. Bu yöndeki eksiklikler, sporcunun motivasyon kaybına neden olmakta ve sporcuyu kendisine başka ilgi alanları aramak durumunda kalmaktadır. Başka bir deyişle, bireyin katıldığı spor branşında kendisini yeterli hissetmesi ve bunun da sosyal yaşamına olumlu bir şekilde yansması bireyin o spora katılımını sürdürmesini sağlamaktadır.

Uzun yıllardır spora katılan genç sporcuların bu sporlara katılmaya yönlendiren temel sebepleri araştırmak da çocuk ve genç sporuna ilgi duyan araştırmacıların odak noktası olmuştur. Özellikle, katılım motivasyonu (participation motivation) kavramı, gençlik sporunda araştırılması, incelenmesi gereken bir kavram olarak belirlenmiştir. Katılım motivasyonu ile ilgili yapılan bu ilk çalışmalar, beceri gelişimi ve öğrenimi,

eğlence, fiziksel zindelik, arkadaş edinme ve başarmanın spora katılımı etkileyen en önemli sebepler olduğunu ortaya koymuştur (Gill, Gross ve Huddleston, 1983; Kolt ve ark., 1999; White ve Duda, 1994). Yapılan çalışmalar çocukların farklı nedenlerden dolayı spora katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle çocuk ve gençlerin; eğlence, becerilerini geliştirme ve yeni beceriler öğrenmek için spora katılım gösterdikleri bilinmektedir (Dwyer, 1992; Gould, Feltz ve Weiss, 1985).

Molinero, Salguero, Álvarez ve Márquez (2009) yaptıkları çalışma sonrasında takım sporuna katılan genç sporcular için takım atmosferi, yarışma ve beceri gelişiminin her iki cinsiyet için de temel faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Başka bir çalışmada da Şirin (2008) futbolcu kızlar için “becerilerimi geliştirmek”, yeni beceriler öğrenmek”, “takımda olmak”, “kazanmayı sevmek”, ve “iyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak” gibi içsel güdülerin önemli olduğunu tespit etmiştir.

Spora katılımın büyük önem taşıdığı ülkemizde genç sporcuların spora katılım motivasyonlarını belirlemek isteği bu çalışmaya yön vermiştir. Tüm dünyada popüler olan spor branşına katılan çocukların katılım motivasyonlarının belirlenmesi antrenörlere ve bilim adamlarına önemli bilgiler sağlaması açısından spor literatüründe önemli bir yer tutacaktır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı genç sporcuların katılım motivasyonlarının cinsiyete ve spor türüne göre belirlenmesidir.

2. Materyal ve Metod

Katılımcılar:

Çalışmaya 419 kız ($X_{yaş}=12.23\pm 1.88$) and 477 erkek ($X_{yaş}=11.93\pm 1.99$) toplamda 896 sporcu ($X_{yaş}=12.07\pm 1.94$) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların 460'ı (%51.3) bireysel sporlara katılırken; 436'sı (%48.7) takım sporlarına katılım göstermektedirler.

Veri Toplama Araçları:

Spora Katılım Güdüsü Ölçeği-Participation Motivation Questionnaire (PMQ):

Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilen orjinal ölçeğe, Türk popülasyonu için Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu (2001) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Katılımcının spor ve egzersize katılımında hangi sebebin ne kadar etkili olduğunu ortaya çıkarmak için “çok önemli (1)”, “az önemli (2)” ve “hiç önemli değil (3)” şeklinde değerlendirilen ölçek, 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen düşük değerler o maddenin daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Oyar ve arkadaşları (2001) tarafından yapılan çalışmada envanterin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.61 (Beceri Geliştirme) ile 0.78 (Başarı/Statü) arasındadır. “Spora Katılım Güdüsü Ölçeği”ne ait toplam ölçek iç tutarlığı ise 0.86 olarak belirlenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu:

Katılımcıların yaş, cinsiyet, spor türü gibi demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır.

Verilerin Analizi:

Çalışmada betimsel istatistiksel tekniklerin yanı sıra katılımcıların katılım motivlerini cinsiyete ve spor türüne göre belirlemek amacıyla bağımsız örneklerde t-test analiz tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Hata payı 0.05 olarak alınmıştır.

3. Bulgular

Tablo1’de genç sporcuların katılım motivasyonlarının cinsiyete göre ortalama, standart sapma değerleri ve t-test sonuçları verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Sporcuların katılım motivasyonlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	KIZ		ERKEK		t değeri	p değeri
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
Katılım Motivasyonu						
<i>Beceri Gelişimi</i>	1.22	.35	1.20	.31	.96	.33
<i>Takım Üyeliği</i>	1.24	.39	1.24	.37	.09	.92
<i>Eğlence</i>	1.33	.38	1.32	.39	.46	.64
<i>Başarı/Statü</i>	1.32	.40	1.30	.34	.75	.45
<i>Hareket</i>	1.32	.47	1.28	.41	1.50	.13
<i>Yarışma</i>	1.35	.44	1.38	.47	-.93	.35
<i>Enerji Harcama</i>	1.25	.38	1.21	.32	1.43	.15
<i>Arkadaşlık</i>	1.22	.43	1.20	.45	.46	.65

p>0.05

Genç sporcuların katılım motivasyonu alt boyut puanları arasında istatistiksel bir fark bulunamamıştır (p>0.05). Bunun yanı sıra, analiz sonuçları kız sporcuların katılım motivasyonunun “Beceri Gelişimi, Eğlence, Başarı/Statü, Hareket, Enerji Harcama ve Arkadaşlık” alt boyutlarında erkek sporcuların puanlarından daha yüksek puan elde ettiklerini ortaya koymuştur.

Tablo 2’de genç sporcuların katılım motivasyonlarının spor türüne göre ortalama, standart sapma değerleri ve t-test sonuçları verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Sporcuların katılım motivasyonlarının spor türüne göre karşılaştırılması

Katılım Motivasyonu	BİREYSEL		TAKIM		t değeri	p değeri
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS		
<i>Beceri Gelişimi</i>	1.20	.30	1.22	.35	-1.18	.24
<i>Takım Üyeliği</i>	1.21	.42	1.26	.36	.29	.77*
<i>Eğlence</i>	1.33	.41	1.32	.37	.11	.91
<i>Başarı/Statü</i>	1.30	.35	1.31	.38	-.24	.81
<i>Hareket</i>	1.28	.36	1.31	.34	-1.24	.21
<i>Yarışma</i>	1.36	.46	1.37	.45	-.36	.72
<i>Enerji Harcama</i>	1.21	.43	1.25	.45	-1.43	.15
<i>Arkadaşlık</i>	1.33	.43	1.39	.45	-2.00	.04*

* $p < 0.05$

Genç sporcuların spora katılım motivasyonlarındaki farklılığı spor türüne göre belirlemek için yapılan bağımsız örneklerde t testi sonuçları “Takım Üyeliği” ve “Arkadaşlık” alt boyutlarında takım sporuna katılanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur ($p < 0,05$). Bununla birlikte takım sporuna katılan sporcuların “Beceri Gelişimi, Takım Üyeliği, Eğlence, Başarı/Statü, Hareket, Yarışma, Enerji Harcama ve Arkadaşlık” alt boyut puanları bireysel sporlara katılanların puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

4. Tartışma

Bu çalışmanın amacı genç sporcuların katılım motivasyonlarının cinsiyete ve spor türüne göre belirlenmesidir.

Yapılan tanımlayıcı analizler, kız ve erkek sporcuların katılım motivleri arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen, kız sporcular için “Beceri Gelişimi, Eğlence, Başarı/Statü, Hareket, Enerji Harcama ve Arkadaşlık” motivlerinin daha önemli olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bu sonuçlar yazılı kaynaklarda yer alan çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Gould ve ark., 1985, Oyar ve ark., 2001, Şirin, 2008). Oyar ve arkadaşlarının (2001) yapmış oldukları çalışma sonucunda katılım motivasyonlarından “Arkadaşlık, Aktif Olma/Hareket, Eğlence ve Başarı/Statü” alt boyutlarını kadınların erkeklere oranla spora katılımında daha önemli gördüklerini bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise Şirin (2008), kız futbolcular üzerinde yapmış olduğu çalışma sonucunda, futbolcu kızları “becerilerimi geliştirmek, yeni beceriler öğrenmek, takımda olmak, kazanmayı sevmek ve iyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak” gibi içsel güdülerin yönlendirdiğini bulmuştur. Gould ve ark. (1985) genç yüzücülerin “eğlence, fitness, beceri geliştirme ve takım ruhundan” dolayı spora katıldıklarını belirtmişlerdir. Spora katılım motivasyonunda cinsiyet farklılığının olmadığı bir diğer çalışmada da McNeill,

Fry ve Hairil (2011), erkeklerin sadece “Beceri Gelişimi, Başarı/Statü, Enerji Harcama” alt boyutlarında kızlardan yüksek puan aldıklarını ortaya koymuşlardır. Genel olarak değerlendirecek olursak, kız ve erkek sporcuların katılım motivasyonları arasında anlamlı farklılık olmamasını özellikle ülkemizde toplumsal cinsiyet çerçevesinde her iki cinsiyete yüklenen roller bazında spora katılımın geçmiş dönemlere göre kız sporcular için daha da artmasına ve yaygınlaşmasına bağlayabiliriz.

Elde edilen diğer sonuçlara göre ise takım sporu ile ilgilenen sporcular için önemli olan katılım motivleri “Beceri Gelişimi, Takım Üyeliği, Eğlence, Başarı/Statü, Hareket, Yarışma, Enerji Harcama ve Arkadaşlık” olarak bulunmuştur. Bunun yanı sıra analizler, takım sporu ile ilgilenen sporcular ile bireysel sporlar ile ilgilenen sporcuların katılım motivasyonlarında “Takım Üyeliği ve Arkadaşlık” alt boyutlarında takım sporu yapanların lehine bir farklılık olduğunu göstermiştir. Benzer bir şekilde, Şirin, Çağlayan, Çetin ve İnce (2008) tarafından yapılan çalışma sonucunda, takım spor ile ilgilenen sporcuların “Yarışma ve Arkadaşlık” puanlarının bireysel spora katılanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuç takım sporlarında yer alan sporcuların başka insanlarla tanışmak ve bir takım içerisinde yer alma isteklerinin daha fazla olduğunu göstergesidir. Bununla birlikte elde edilen bu sonuç, özellikle takım sporlarında antrenörler tarafından çoğunlukla takım üyeliğinin öneminin vurgulanmasının ve takım olarak hareket etmenin sorumluluklarının sporculara aktarılmasının bir sonucu olarak gösterilebilir. Literatürdeki bazı araştırma sonuçları arasındaki küçük farklılıkların sebebi yapılan araştırmaların bazılarında katılımcıların rekabete dayalı sporcular üzerinde yapılması, diğerlerinin de rekreasyona yönelik aktivitelere katılan çocuklarda yapılmasından kaynaklanabilir.

5. Sonuç

Sonuç olarak, genç sporcuların katılım motivasyonlarında cinsiyetler arası bir farklılık olmadığını belirtebiliriz. Bunun yanı sıra, takım sporuna katılım gösteren genç sporcuların daha çok başka insanlarla tanışmak, yeni arkadaşlıklar edinmek ve bir takım içerisinde yer alma isteklerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Genel olarak ele alındığında, yazılı kaynaklarda yer alan pek çok çalışmanın bulguları ile örtüşmekte olan bu sonuçlar, özellikle genç sporcuların gerek katılım motivasyonlarını belirlemede gerekse hangi motivasyonel yönelim içerisinde olduklarını ortaya koymada antrenörlere ve bilim adamlarına önemli bilgiler sağlamaktadır (Lindner ve Kerr, 2001; Salguero, Gonzalez-Boto, Tuero ve Marquez, 2004; White ve Duda, 1994). Elde edilen bu sonuçlar ışığında, antrenörler veya eğitimler tarafından genç sporcuların motivasyon yönelimlerine ve katılım motivasyonlarına göre antrenman programları düzenlenebilir, hedefler belirlenebilir ve gerekli motivasyonel iklimler yaratılabilir.

KAYNAKÇA

1. Deci EL, Ryan RM (1985). *Intrinsic Motivation and Self-determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
2. Dwyer JJM (1992). *Internal Structure of Participation Motivation Questionnaire Completed by Undergraduates*. *Psychological Reports*, 70, 283-290.
3. Gill DL, Gross JB, Huddleston S (1983). *Participation Motivation in Young Sports*. *International Journal of Sport Psychology*, 1-14.
4. Gould D, Feltz D, Weiss, M (1985). *Motives for Participation in Competitive Youth Swimming*. *International Journal of Sport Psychology*, 16, 126-140.
5. Hagger MS, Chatzisarantis NLD (2007). *Intrinsic Motivation and Self Determination in Exercise and Sport*. *Human Kinetics*.
6. Harter S (1978). *Effectance Motivation Reconsidered: Toward a Developmental Model*. *Human Development*, 21, 34-64.
7. Kazak Z (2004). *Sporda Gdlenme leđi-SG-nin Trk Sporcuları iin Gvenirlik ve Geerlik alışması*. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (4): 191-206.
8. Kolt G, Kirby R, Bar-Eli M, Blumenstein B, Chadha NK, Liu J, Kerr, G (1999). *A Crosscultural Investigation of Reasons for Participation in Gymnastics*, *International Journal of Sport Psychology*, 30, 381-398.
9. Lindner KJ, Kerr JH (2001). *Predictability of sport participation motivation from metamotivational dominances and orientations*. *Personality and Individual Differences*, 30 (5): 759-773.
10. McNeill MC, Fry JM, Hairil J (2011). *Motivational Climate in Games Concept Lessons*. *ICHPER-SD Journal of Research*, 6(1): 34-39.
11. Molinero O, Salguero A, Álvarez E, Mrquez S (2009). *Reasons for Dropout in Youth Soccer: A Comparison with other Team Sports*. *European Journal of Human Movement*, 22, 21-30.
12. Oyar ZB, Aşçı FH, Çelebi M, Mlazımoğlu  (2001). *Spora Katılım Gds leđi'nin Geerlik ve Gvenirlik alışması*, *H.. Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2): 21-23.
13. Roberts GC, Treasure DC, Conroy DE (2007). *Understanding the Dynamics of Motivation in Sport and Physical Activity: An Achievement Goal Interpretation*. In G Tenenbaum & RC Eklund (Ed.), *Handbook of Sport Psychology*, Third Edition, John Wiley & Sons, p. 3-10.
14. Salguero A, Gonzalez-Boto R, Tuero C, Marquez S (2004). *Relationship between percieved physical ability and sport participation in young competitive swimmers*. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 44 (3): 294-299.
15. şirin EF (2008). *Futbolcu Kızların (12-15 yaş) Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi*. *SPORMETRE Beden Eđitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (1): 1-7.
16. şirin EF, ađlayan HS, etin M, İnce A (2008). *Spor Yapan Lise đrencilerinin Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi*. *Niđe Üniversitesi Beden Eđitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (2); 98-110.
17. Tiryaki ř (2000). *Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*. Ankara: Eyll Kitap ve Yayınevi.
18. White SA, Duda JL (1994). *The Relationship of Gender, Level of Sport Involvement, and Participation Motivation to Task and Ego Orientation*. *International Journal of Sport Psychology*, 25, 4-18.